

Glumica Vesna Tominac Matačić priča o ulozi barunice Castelli u predstavi "Glembajevi", koja će 2. listopada biti izvedena 50. put, te o ulozi u novoj seriji "Kud puklo da puklo", koja odnedavno igra na Novoj TV

'Moja je barunica Caselli žrtva patrijarhalnog svjetonazora zbog kojega je i danas svrstavaju u šablonu bludnice'

/NAPISALA/ TAMARA BORIĆ /tamara.boric@aktual.hr
/SNIMKE/ SAŠA ZINAJA
/ARHIVA/ VESNE TOMINAC MATAČIĆ

Predstava "Glembajevi" redatelja Željka Senečića, koja se igra u podrumu zagrebačkog kluba Kolding, 2. listopada izvest će se 50. put. Tom smo prigodom porazgovarali s glumicom Vesnom Tominac Matačić, koja u predstavi igra barunicu Castelli. Uz nju u predstavi su još samo Žarko Savić kao Ignat Glembay te Andrej Dojkic kao Leone Glembay.

Osim toga, Vesna Tominac Matačić priča o svojoj monodrami "Ja koja imam nevinije ruke", nastalu prema motivima pjesama Vesne Parun, a vratila se i na televizijske ekrane u seriji "Kud puklo da puklo", koja se nedavno počela prikazivati na Novoj TV.

Vesna Tominac Matačić rođena je 25. listopada 1968. u Vinkovcima. Diplomirala je na Akademiji dramskih umjetnosti u Zagrebu. Glumila je u brojnim kazališnim predstavama: "Povratak, Polaroidi" (Gavella); "Tena" (HNK Osijek); "Pitanja duše" (Teatar ITD); "Jalnuševčani" (Histrioni); "Marat/Sade" (Teatar Ulysses). Za ulogu Tene dobila je Nagradu hrvatskoga glumišta. "Snimka s mjeseca", monodrama, Teatar ITD, "Oluja" (Teatar Ulysses), "Isto lice" (INK Pula), "Latinovicz, povratak" (MSU Zagreb). Godine 2004. dobila je malu, gostujuću ulogu u prvoj hrvatskoj sapunici "Zabranjena ljubav". Igrala je lik dobrovorce Barbare Sabljak. Odlaskom Sanje Vejnović iz serije, tražila se nova, glavna negativka, pa je ubrzo Vesni ponuđen potpuno novi lik, Karolina Novak.

AKTUAL: Predstava „Glembajevi“ 2. listopada izvest će se 50. put. To je velika brojka.

Jest, i to je naročito nama, u nezavisnoj produkciji, velika brojka. Jer raditi predstavu u nezavisnoj produkciji često znači graditi iz ničega. Entuzijazam autorske ekipe i prijatelja koji spremno pomažu temelj su takvog projekta. I taj entuzijazam i drži na životu predstavu. Svatko od ekipe pomaže gdje može.

I Andrej Dojkic i Žarko Savić, osim što svaku izvedbu odigraju krajnje predano, još uz to rade i druge poslove koji nam se u radu nametnu, od vožnje kombija, do ugovaranja predstava, rješavanja električarskih ili stolarskih problema...

Dobar projekt privuče i dobre ljudi koji uskaču kad treba. Tako su uz nas uvijek bili Boris Krstinić s fotografskim aparatom, pa Željko Koprolčec, Dies Gaudi s haljinom za barunicu Castelli, dr. Sanja Malbaša Gošović je pazila da glumačka lica budu u formi, a Slaven Duplančić ljubazno nam je ponudio prekrasni salon Glembajevih za prostor naše igre.

AKTUAL: Kako je igrati predstavu u podrumu zagrebačkoga kluba Kolding? Ne događa se često da se predstava igra van kazališne scene.

"GLEMBAJEVI" 50. PUT

U predstavi redatelja Željka Senečića Vesna Tominac Matačić (na fotografiji s Andrejem Dojkicem koji igra Leonea Glembaya) igra barunicu Castelli

Kod nas se to, istina, ne događa često, ali u svijetu je to već dugo trend. To je svakako uzbudljivo iskustvo. Predstava je zbog toga, tako reći, interaktivna. Jer publika u toj situaciji nije samo gledatelj kojeg od događaja štiti nevidljivi četvrti zid nego je u ulozi svjedoka, poput gosta koji u realnom ambijentu Glembajevskog salona opušteno pije i puši dok se pred njim događa jedna obiteljska drama. To ovaj kazališni događaj čini svojevrsnim ekskluzivitetom. Gledatelju ne može promaknuti iz te blizine ni najsuptilnija emocija koja se kreira neposredno ondje i tada. Kao da ste ušli u samu dramu.

AKTUAL: Igrate barunicu Castelli. Kakav je osjećaj igrati taj jedan od najintrigantnijih likova u hrvatskoj književnosti?

Vrlo uzbudljiv proces za mene. Zahvalna sam redatelju Željku Senečiću da mi je pružio tu priliku. Tek kad sam „obukla njezinu kožu“ i vidjela svijet njenim očima, shvatila sam koliko je Krleža genijalan pisac. Koliko je toga napisano između redova. A između redova je prostor imaginacije na kojoj se zasniva glumačka kreacija. Baronica Castelli lako izaziva polemike širokog spektra društvenih tema. Naročito je skliska tema mora, čudoređa. Čitam ju prvenstveno kao tragičan lik, žrtvu patrijarhalnog svjetonazora zbog kojega je i dan-danas olako svrstavaju u šablonu bludnice. Jer u takvom svjetonazoru nema mnogo izbora između dva pola: bludnice i svetice. Baronica u mom doživljaju nije imala drugog izbora. Grčki junak ima pravo na razlog zastranjenja, no bludnica još uvijek, često i u današnje doba emancipacije, čini mi se, nema.

AKTUAL: Što mislite, može li svaka glumica igrati barunicu Castelli?

Mislim da, u načelu, može. Ne prihvaćam stereotipne podjele na tzv. „tipove“ glumaca koji su predodređeni za neke uloge. Jedino relevantno pitanje koje bih u tom smislu postavila jest koliko se kao glumac daš

nekoj ulozi. Ili, drugim riječima, koliko si istinit u njoj. To je jedini pravi kriterij u kazalištu. Kazalište, kao i svaka druga umjetnost, trebalo bi biti zasnovano na životu, a život je u svojoj suštini nepredvidiv i ne poznaje šablone.

AKTUAL: Mislite li da je Krleža, kojeg smatram najboljih hrvatskim piscem, nepravedno zapostavljen u inozemstvu?

Apsolutno se slažem s tim. I sigurna sam da mu je, kao i Vesni Parun, mjesto na vrhu popisa svjetske književnosti. Njegov društveno politički angažman za života, a živio je u burnom vremenu velikih povijesno

U REŽIJI IVANA LEA LEME

Monodramu "Ja koja imam nevinije ruke" napravila je sama, prema motivima pjesama Vesne Parun

političkih zbivanja je možda bacio sjenu na njegovo djelo. I danas vlada iznimno velik interes za taj dio njegove biografije i stvaralaštva.

Kod Glemajevih, primjerice, taj društveni kontekst probija najčešće u prvi plan. Naša predstava u prvi plan postavlja arhetipski trokut oca, sina i mačehe i time otvaramo drugi kut gledanja poznate drame, nudimo „intimnog Krležu“ kakvog ga nismo dosad gledali.

Tek danas uviđamo aktualnost njegovih djela. Koliko je bio ispred svog vremena. No, još uvijek ga nismo dostigli, ni dočitali. Mislim da je potrebno vrijeme za to. Potrebno je da pomru svi suvremenici tih autora, da bi buduće generacije mogle sagledati samo djelo u svojoj suštinskoj umjetničkoj vrijednosti bez tih povijesno-političkih, ali i osobnih konotacija koje zamčuju objektivan pogled na stvari. Tako je i s Vesnom Parun.

AKTUAL: Kad smo kod Vesne Parun, radili ste i monodramu „Ja koja imam nevinije ruke“, prema motivima njezinih pjesama. Zašto ste se odlučili za monodramu?

Ne zato što volim formu monodrame.

Naprotiv. Niti je volim naročito gledati, a niti raditi. U monodrami sam kao brodolomac sam na pučini. Suština kazališta jest odnos barem dvoje na sceni. Kad nema partnera teško ga je nadomjestiti bilo kakvim kazališnim sredstvima.

No, ovdje je bilo potrebno učiniti iznimku. Predstavljamo jedan život jedne pjesnikinje, njezino djelo pisano u samoćama. Ta je samoča možda partner na sceni. Ona, između ostalog, kaže: „Nikad nisam pisala dnevnik. Ali on se, nevidljiv na papiru, pisao godinama negdje unutra u meni. Pisao se sam, u sablasnoj šutnji, ne pitajući me za pristanak. Znala sam da se to događa, da se on piše, taj moj dnevnik i da će ga moći jednom zapanjena čitati ili slušati možda.“

Kroz tu, na neki način isповједnu formu, ona ogoli svoj život pred nama u svojoj potresnoj ranjivosti. Svaka riječ na sceni njezina je, objavljena u nekoj od stotinjak knjiga njezinog opusa. Ali većina toga publici je, uglavnom, nepoznata.

Kad stavimo u neposredan odnos život, proživljeno iskustvo i veličanstvenu poeziju koja je zasnovana na tom iskustvu dobivamo uvid u jedan nevjerojatan stvaralački proces ali i u suštinu

stvaranja uopće. Ona je imala potrebu demistificirati svoju vlastitu umjetnost, ali i svoj život na račun te umjetnosti. Često je ponavljala kako poezija nije neki viši oblik života nego život sam.

Jedan od mnogobrojnih primjera iz naše predstave je i pjesma „Lišće odlazi na sjever“, dječja prpošna pjesma, protkana humorom koju mnogi znaju jer spada u analogiju pjesništva za djecu, no malo tko zna da iza lika veselog kapetana Mikija stoji njezin nikad prežaljeni brat, nestao u Drugom svjetskom ratu. Metafore su jasne, samo ih treba pročitati. Sebe je nazivala „tragačem za istinom“ i zaista je bila dosljedna u tome. Predstava je rađena u skromnim uvjetima, ali s mnogo pjeteta prema pjesnikinji i njezinom djelu.

Aktual: Kakve su reakcije publike na predstavu, koju nastavljate igrati u listopadu u ITD-u?

Od trenutka kad su u projekt ušli redatelj Ivan Leo Lemo i producentica Tatjana Aćimović uopće nisam sumnjala da ćemo napraviti kvalitetan projekt. Jer sam imala najbolje moguće suradnike. Oni su uložili trud i ljubav dostoju velike pjesnikinje u ovaj projekt. A publika to uvijek prepozna. I zato je predstavu prihvatala fantastično, kao i kritika. No, ono što me je ugodno iznenadilo je publika koju nisam očekivala na ovoj predstavi. Mislila sam da radimo predstavu za izabranu publiku, onu koju zanosi poezija i koja pozna Vesnu Parun. No, dogodilo se da je privukla i ljudi koji rijetko idu u kazalište i nisu tako skloni ovoj temi. I kad kažu da su zbog predstave poželjeli čitati Vesnu Parun, onda znam da smo pogodili.

AKTUAL: Vi ste autorica te monodrame, samostalni ste umjetnik. Koliko je to u Hrvatskoj teško? Koliko je truda i energije potrebno uložiti da bi se napravila jedna takva predstava?

Ali danas je u Hrvatskoj teško svakom čovjeku koji živi od svog rada. Mi tu nismo izuzetak. Biti slobodan umjetnik znači živjeti od rada svojih ruku. Još ako vodite kazalište, tada morate svojim rukama raditi sve ono što u javnoj kazališnoj instituciji rade desetine ljudi. No, držim da to ima svojih prednosti. Prije svega prisiljeni ste na kreativnost. Ne možete se uljuljkati u udobnosti državnih jaslica koje vam garantiraju plaću. Osim toga, imate tu bezuvjetnu slobodu autorstva. Biti glumac, za mene znači i biti autor, biti dio autorskog tima u procesu stvaranja predstave. To, često nije slučaj u ansamblima. Redatelju i tekstopiscu se daje to pravo, no glumcu sporadično.

AKTUAL: Kad govorimo o samostalnim umjetnicima, onda treba spomenuti i ansamble, sustav koji se u Europi sve više napušta. Glumci se angažiraju za projekt, a ansamblji više ne postoje. >

5

FOTO SARA MORITZ

Što mislite o tome, je li to rješenje za Hrvatsku?

Kod nas su ansambl kazališta zaštićene oaze zatvorenih vrata koje nekolicini glumaca, redatelja i kazališnih djelatnika omogućuju egzistencijalnu sigurnost. No iz godine u godinu stasaju novi glumci za koje nema mesta u tom okviru. Nemam ništa protiv toga da postoji i takva mogućnost komoditeta za umjetnike, no bilo bi mnogo pravednije da se uspostavi i princip javnih audicija koji bi omogućio da kriterij po kojemu glumac dobije angažman bude izvrsnost, a ne subjektivni dojam trenutačno politički uspostavljene garniture vlasti u kazalištu.

AKTUAL: I Vesna Parun je, kao i Krleža, nepravedno zapostavljena. Zašto ste htjeli oživjeti njezin rad, njezin život?

Osobnost Vesne Parun ostala je duboko utisnuta u sjećanju ljudi koji su je poznavali. Dok sam radila na predstavi gotovo da nije bilo osobe s kojom sam o tome pričala a da nije imala neku svoju, osobnu priču ili iskustvo povezano s Vesnom. Mnogi su je poznavali. Njezin je karakter bio anegdotalan, a u sjeni tih trivijalnosti stoji veličanstveno remek djelo za koje nema mnogo volje u znanstvenim i kulturno-političkim krugovima istraživati ga i štititi.

Bila sam začuđena, dok sam kopala po knjižnicama u potrazi za njenim zapisima, da mnoge njene knjige stoe u prašini na donjim policama knjižnice, nikad posuđene, nikad otvorene. A ako poželite danas kupiti njezinu Crnu maslinu, npr. ili neku drugu zbirku remek djela, nećete ju naći u golemom izboru knjiga o samopomoći i sličnim glupostima. O dječjoj književnosti da i ne govorim. Njezinih famoznih četrdeset vreća još uvijek čeka onoga kome je zadaća čuvati hrvatsku kulturnu baštinu. U tim vrećama ima i sjajnih Vesnih slika koje treba konzervirati i čuvati kao nacionalno blago.

AKTUAL: Vi ste postali producentica predstave „Glembajevi”, što to znači?

Nisam producentica, zapravo. Nemam za to ni obrazovanja, ni znanja ni iskustva. Samo sam prihvatala odgovornost da predstavu održimo na životu. Svakodnevno učim osnove tog posla, korak po korak.

AKTUAL: Krleža je bio jako politički i društveno angažiran pisac. Koliko je važno za kazalište, za predstave, da budu takve?

Mislim da kazalište u svojoj suštini već podrazumijeva društvenu angažiranost. No, ne bih nužno društvenu angažiranost vezivala uz političke, ili dnevno aktualne teme. Što više, politička mi angažiranost u kazalištu nema mnogo smisla. Politička situacija bilo kojeg trenutka jest svojevrsni simptom nečega što je u suštini svega. Kazalište ima tu nepreglednu mogućnost da se bavi upravo

KUD PUKLO DA PUKLO

Ulogom u seriji koja se emitira na Novoj TV Vesna Tomićac Matačić vratila se televiziji nakon više godina

Kod nas su ansambl kazališta zaštićene oaze zatvorenih vrata koje nekolicini omogućuju egzistencijalnu sigurnost. No stasaju **NOVI GLUMCI ZA KOJE NEMA MJESTA.** Nemam ništa protiv toga da postoji i takva mogućnost komoditeta, no bilo bi pravednije da se uspostavi i princip javnih audicija.

suštinom. Kazališni jezik može objediniti sve druge umjetnosti u jedan izraz. Ono postavlja pitanja. Na koja nemamo odgovora još od postanka svijeta. Zato je i danas jednako aktualan Shakespeare, Sofoklo, ali i naš Krleža.

Osim toga, ako smo nekog mladog čovjeka kojemu je jedina asocijacija na Glembajeve dosadna i nerazumljiva a obavezna lektira, svojom neposrednom kazališnom izvedbom zainteresirali ili ako je poželio pročitati neku pjesmu Vesne Parun nakon što je odgledao predstavu "Ja koja imam nevinije ruke", nismo li onda društveno angažirani na najodgovorniji mogući način?

AKTUAL: Može li kazalište promijeniti neke stvari, utjecati na neke promjene? Sigurno da može. Velika je odgovornost na kazalištu upravo spram mladih. Kazalište pruža mogućnost identifikacije, katarze, ono čak i liječi pod uvjetom da je temeljeno na kriteriju umjetničke vrijednosti koja prepostavlja istinitost u estetskom smislu.

AKTUAL: Što za vas znači kazalište? Neiscrpni izvor kreacije.

AKTUAL: Vratili ste se na televiziju ulogom u seriji „Kud puklo da puklo“. Kako ste se snašli, kakva je atmosfera?

Baš mi je draga da sam se vratila upravo ovim projektom, da sam dio te glumačke ekipe. Atmosfera je sjajna i poticajna. I sama pratim seriju i uživam gledajući je.

AKTUAL: Što vas je privuklo scenariju? Dok sam čitala scenarij vidjela sam među tim likovima svoju babu, svoju mamu, svoje susjede, i čitavu galeriju poznatih likova. A i moj lik je pisan s mnogo realno utemeljenih psiholoških postavki. To je užitak igrati.

AKTUAL: Kakvo je vaše mišljenje o sa-punicama kao umjetničkoj formi? Mno-gi tvrde da u njima nema baš glumačke kvalitete, već je sve jako brzo i samo se radi o brzoj zaradi.

Ne treba stavaljati sapunice u umjetnički kontekst. Niti one same tome teže. Ali sigurno da postoji kriterij kvalitete i na tom području. Osobno više držim do dobre sapunice nego lošeg filma koji je opterećen pretenzijom ka umjetnosti. A dobro odigranu ulogu ćete uočiti u svakoj formi. Evo primjera u našoj seriji. Zbilja ima sjajnih glumačkih kreacija.

AKTUAL: Koji su vam planovi za bližu budućnost?

Ovu godinu planiramo, osim redovitog igranja u Zagrebu, ostvariti što više gostovanja s obje predstave i tome se posvetiti. A nakon toga, kad dođe vrijeme i dovoljno sazriju ideje što već neko vrijeme bubre, u novi autorski projekt.